

Drāmas terapija grupā komunikācijas kompetenču paaugstināšanai personām ar redzes invaliditāti

Viesturs Roziņš¹, Evija Vilka²

Rīgas Stradiņa universitāte, Latvija

¹ *Rehabilitācijas fakultāte*

² *Veselības psiholoģijas un pedagoģijas katedra*

Ievads. Pētnieki ir atzinuši, ka vizuālas informācijas trūkums neredzīgiem cilvēkiem ierobežo viņu saskarsmes komunikāciju. Latvijā nav veikti pētījumi, kas skar šīs pacientu grupas komunikācijas kompetences un nav arī pētījumu drāmas terapijā. “Izvērstajā apstiprināmās medicīniskās tehnoloģijas “drāmas terapija” aprakstā” (Mārtinsons, 2010) redzes nerva bojājums ar izteiktu redzes bojājumu ir iekļauts pie drāmas terapijas kontrindikācijām, taču pēc drāmas terapijas teorētiskajām nostādnēm tieši šajā mākslu terapijas specializācijā tiek izmantota verbālas komunikācijas un saskarsmes veicināšana caur lomām un dialogiem, imitējot reālās dzīves situācijas, kas neredzīgiem pacientiem var palīdzēt attīstīt komunikācijas kompetences.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Mērķis bija noskaidrot, vai drāmas terapija grupā sekmē komunikācijas kompetenču paaugstināšanu personām ar redzes invaliditāti. No tā izrietēja pētnieciskais pamatjautājums: vai pēc drāmas terapijas izpētes grupā statistiski nozīmīgi paaugstinās komunikācijas kompetenču vidējie rādītāji personām ar redzes invaliditāti? Papildjautājums: vai Komunikācijas kompetenču pašnovērtējuma skalas (*Self-Perceived Communication Competence Scale*, 1988) latviešu versijas psihometriskie rādītāji atbilst oriģinālās skalas rādītājiem?

Pētījumam tika uzrunāti 115 respondenti – Latvijas Neredzīgo biedrības Rehabilitācijas centra pakalpojumu saņēmēji vecumā no 18 līdz 65 gadiem (48 vīrieši un 67 sievietes), pētījuma tālākā izlasē piedalījās 60 respondenti, kuriem pēc Komunikācijas kompetenču pašnovērtējuma skalas bija pazemināti komunikācijas kompetenču vidējie rādītāji. Kā pētījuma instrumentārijs tika izmantota Komunikācijas kompetenču pašnovērtējuma skalas (KKPS) latviskā versija, kas adaptēta šī pētījuma ietvaros. Tālāk šie dalībnieki pēc randomizācijas principa tika sadalīti izpētes grupā (n = 30) un kontrolgrupā (n = 30). Pētījuma dalībniekiem izpētes grupā bija 10 drāmas terapijas sesijas. Vienas sesijas ilgums bija 90 minūtes. Pēc drāmas terapijas gan izpētes grupa, gan kontrolgrupa mutiski atbildēja uz KKPS jautājumiem, un iegūtie dati tika salīdzināti ar pirmo mērījumu.

Rezultāti. Salīdzinot abas grupas pirmajā un otrajā mērījumā, iegūtie rezultāti pēc aprakstošās (vidējais aritmētiskais, kvartiles, mediāna, standartnovirze) un secinošās statistikas (t kritērijs pāru izlasēm) apstiprina, ka pēc drāmas terapijas intervences personām ar redzes invaliditāti statistiski nozīmīgi paaugstinās komunikācijas kompetenču vidējie rādītāji, līdz ar to pētījuma mērķis tika sasniegts.

Secinājumi.

1. Līdz šim Latvijā ar neredzīgiem cilvēkiem drāmas terapijā nav veikts neviens terapeitiskais process, un šis ir pirmais uz pierādījumiem balstīts prakses gadījuma piemērs darbā ar šādu pacientu grupu.
2. Drāmas terapijas izpētes grupā personām ar redzes invaliditāti pēc drāmas terapijas intervences, salīdzinot ar mērījumu izpētes grupā pirms drāmas terapijas intervences, statistiski nozīmīgi paaugstinās komunikācijas kompetenču vidējie rādītāji visās apakškategorijs. Ir statistiski nozīmīgas atšķirības starp izpētes grupu un kontrolgrupu pēc drāmas terapijas intervences izpētes grupā, tādēļ var secināt, ka drāmas terapijas intervences rezultātā var paaugstināties komunikācijas kompetences.
3. Jāierosina redīgēt medicīniskās tehnoloģijas “drāmas terapija” un jālemj par kontrindikācijas “redzes nerva bojājums ar izteiktu redzes bojājumu” precizēšanu vai izņemšanu no kontrindikāciju saraksta.
4. Ņemot vērā, ka personu ar redzes invaliditāti populācija Latvijā ir diezgan neliela, un to, ka Latvijas Neredzīgo biedrības Rehabilitācijas centra sociālās rehabilitācijas pakalpojumus gadā izmanto 434 klienti (pētījumā piedalījās 26%), rezultāti liecina par tendencēm.